

Iakttagelser av sällsynta fåglar.

Nötkråka, flodsångare, brednäbbad simsnäppa och mindre sångsvan.

Av

P. O. Swanberg.

Med anledning av meddelandena om nötkråkor i häftena 3 o. 4 av Fauna och Flora förtjänar kanske omtalas, att en liten stam av dessa fåglar alltjämt finnes kvar inom det område, här i Västergötland, där GUSTAF KOLTHOFF för 40—50 år sedan fann dem häckande.

Sålunda iaktogs en kull nötkråkor (4 st.) på besök i Hornborgasjöns strandskog den 24 juni 1934, och följande två år uppehöll sig ett par gamla fåglar regelbundet på en plats, som jag ganska ofta passerade under och strax efter häckningstiden. 1937 visade sig en gammal fågel tillsammans med två ungfåglar i närheten av denna plats den 25/7. Den 10 april 1938 påträffades ett lätt bestämbar fjolårsbo och ett bo med 3 ägg några hundra meter från detta. Båda tillhörde troligen det par, som iakttagits 1935 och 1936. Vid besök den 15 april fanns i boet blott en unge och ett röt-ägg. Möjligen kan det bistra vädret med tidvis mer än 10 graders morgonkyla ha bidragit till, att de två äggen på något sätt förolyckats. Ungen fanns kvar vid sista besöket på boplatsen, den 1 maj, och var då stor och präktig, troligen färdig att lämna nästet 5—6 dagar senare.

Natten mellan den 10 och 11 juli 1937 färdades min hustru och jag på vägen Lindesberg—Örebro. För att hinna fram i önskvärd tid höllo vi stark fart med bilen, men om-

ST. WALINER

PS
roner

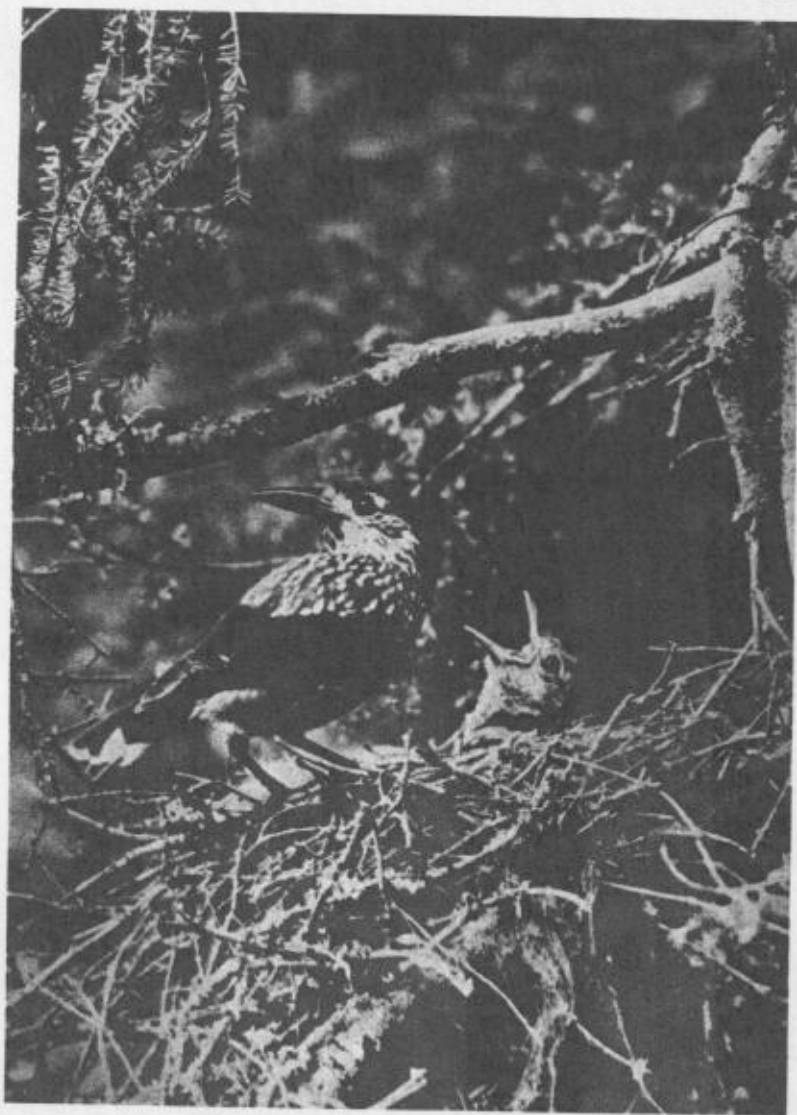
kring en mil söder om Lindesberg trängde likväl ett främmande fågelläte med sådan styrka in genom de stängda bilrutorna, att vi måste tvärstanna och undersöka det märkvärdiga ljudet.

Från ett 11—13 meter långt och c:a 5 m. brett parti av högvuxen, blommande *Spiræa ulmaria*, *Lysimachia vulgaris*, brännässlor o. s. v. invid en liten bäck, som flöt fram ur en med lövträd och buskar bevuxen sänka, hördes till vår häpnad en oavbrutet sjungande fågel, som genast kunde identifieras som en *Locustella*. Själva hade vi visserligen den gången ej hört någon gräshoppsångare, men det var strax klart, att t. ex. ERIK ROSENBERGS liknelse mellan gräshoppsångarens spel och en ringklockas surrande eller sirrandet i mosnäppans spel ej alls passade in på den sångare, vi hade framför oss. Däremot motsvarade dennes sång precis de beskrivningar, som VOIGT givit flodsångaren, *Locustella fluviatilis* (WOLF), i *Excursionsbuch zum Studium der Vogelstimmen*.

Den utgjordes av ett alldeles jämnt dsedsedsedse . . . eller sesesese . . . utan någon stigande eller fallande rytm och har av olika förf. liknats vid inledningen i gulsparvens sång. Ännu större likhet har den stora gröna vårtbitarens (*Phasgonura viridissima*) spel, hört på nära håll, ehuru dess intensitet är en bråkdel av flodsångarens, som dessutom flyter mycket jämnare. Något »r» såsom i *L. nævias* sirrande kunde man knappt finna i sången. Vid sidan av det starka lätet hördes på nära håll ett svagt, metalliskt klirrande, som Voigt betecknar med »Obertöne». Det var enstaka, men tätt fallande ljud med stor tonhöjd, som föllo vid sidan om sången utan någon särskild, märkbar takt. När fågeln efter någon längre paus började sången, tog den dessa klirrande toner till en liksom trevande upptakt. Då och då blev det korta »andhämtningspauser» på $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ sek., vilka kommo med några minuters mellanrum.

Nu
Sången hade
intensitet, och f
lägen gård omtal
på natten, reage

Nötkråka på bokanten. 1 maj 1938.

Sången hade en i nattens stillhet mycket påträngande intensitet, och familjen i en 35—40 m. från sångplatsen belägen gård omtalade, att när fågeln någon gång slutade sjunga på natten, reagerade de på samma sätt, som då en ljudligt

tickande klocka plötsligt tystnar. Enligt deras uppgift hördes fågeln först c:a en vecka tidigare och sjöng hela natten mellan den 11 och 12 juli men försvann sedan. De uppgåvo även, att den brukade börja omkring kl. 22. Själva hörde vi den kl. 0,30. Tyvärr måste vi återvända till Lindesberg före dagens inbrott, och när jag sedan återkom efter solens uppgång, hade sångaren tystnat och visade sig icke.

Något tvivel om artens identitet kan dock inte råda. Vi ha sedermera haft tillfälle att återuppliva bekantskapen med flodsångaren på ett par lokaler utanför Wien, och i sommar har det dessutom blivit tillfälle att studera flera olika gräshoppsångare i de marker, som tillhöra den gamla Hornborgasjön. De två arterna kunna omöjligen förväxlas med varandra på sången.

Utanför Wien hördes flodsångarna mitt på eftermiddagen och en timme före skymningen sjöngo de utan nämnvärda uppehåll. På häckningsplatsen är fågeln således ingalunda enbart nattsångare!

Som bekant är flodsångaren troligen ej tidigare iakttagen i vårt land. Alla tecken visa sålunda, att artens uppträdande söder om Lindesberg varit en tillfällighet. Närmaste häckningsplatser äro i de baltiska staterna. I Finland har arten funnits häckande en gång (på Karlö 1889, HORTLING). F. ö. förekommer den i Ryssland upp till 60° n. br., i Rumänien, Ungern, östra Tyskland och Österrike, Tjeckoslovakien och Polen (NIETHAMMER 1937).

Vid Farhults strand i nordvästra Skåne iaktogs den 13 okt. 1930 en brednäbbad simsnäppa, *Crymophilus fulicarius* (LIN.). Det var en gammal fågel i full vinterdräkt — hela ryggen var ljust stålblå. Den sprang mest och plockade i vattenbrynet bland våt, ruttnande tång, men sam flera gånger utåt i småkretsar på simsnäppors karakteristiska vis. När den kilade omkring i vattenkanten rörde den sig som små-

vada
var
V
smal
svart
parti
L

I
och
trum
genoi
varm
»nu l

D
till e
flesta
flyet.

bäcke
borta
ning.
pakt
annar

Cygn
först,

vid g
svana
mand
fysion
möjlig
känne
som
fläckar
än de

vadare bruka, men den var mycket bredbent, och kroppen var påfallande platt som hos en and.

Vid flykten syntes de bakersta vingtäckarna bilda ett smalt, men väl markerat vitt band med ett brett, nästan svart vingparti därframför och ett smalare, ljusare grått vingparti bakåt.

Lätet var ett skarpt gnisslande »ksitt» eller »gsitt».

I gryningen den 18 april 1937 slumrade vi, min hustru och jag, ännu i vår vid Kävsjön placerade bil, när ett ivrigt trummande på bilrutan väckte oss. Det var en av regn genomvåt, oss fullständigt obekant smälänning, som med varmt intresse lysande i ögonen längtade att få omtala, att »nu hade svanarna delat upp sig i par» i sjön.

Det visade sig strax, att vår sagesman hade rätt. Av de till ett par hundratal uppgående sångsvanarna lågo de allra flesta parvis, särskilt på det nu översvämmade Stora Gungflyet. Senare på morgonen sågs från ett träd vid Fläsebäcken, hur en ganska stor svanflock kom flygande långt borta över skogen och slog ned utanför Härsjökanalens mynning. Den höll sig även på vattnet anmärkningsvärt kompakt och det visade sig senare, att dessa svanar tillhörde en annan art än de övriga. Samtliga voro mindre sångsvanar, *Cygnus bewickii* (YARR.). Misstanken härom väcktes dock först, sedan vi kommit över till östra stranden och plötsligt vid granskningen av en del dykänder lagt märke till att de svanar, som kommit in i kikarens synfält, hade en oss främmande hållning i samband med en synnerligen svartmuskig fysionomi. När vi ilat framåt i strandskogens bryn till kortast möjliga synhåll, kunde vi tydligt iakttaga artens speciella kännemärke, den långt upp mot pannan svarta näbbryggen, som skiljer de små, till näbbens basparti inskränkta gula fläckarna. Fåglarna voro påfallande mindre och knubbigare än den större arten, de hade mer avrundad huvudform och

den dominerande svarta färgen på näbbet bidrog till att ge intryck av att detta var kortare. Fåglarna voro 32 till antalet, varav 5 unga, vilka som sig bör voro vita på kroppen och vingarna med endast huvud och hals grågulaktiga. Lätet, när fåglarna småpratade under sin måltid, var dels ett fint knäppande, dels ett kort, svagt läte, »vöv», som är djupare och lägre än sångsvanens. När flera svanar i korus läto höra sig på avstånd, hördes detta läte som ett skällande.

Under den timme, vi rastade på stranden för att intaga vår måltid och iakttaga svanarna, lågo dessa hela tiden på samma plats, ivrigt sysselsatta med att leta efter mat under vattnet.

Strax innan vi skulle avlägsna oss, kom en flock vanliga sångsvanar över skogen. De slog ned i närheten, och några av de stora fåglarna kommo in i utkanten av de mindre sångsvanarnas flock. Skillnaden i storlek, näbbens teckning o. s. v. var förbluffande!

En tidig vårmorgon, den 10 mars 1938, observerades 2 st. gamla *Cygnus bewickii* utanför Fågeludden i Hornborgasjön, där det vid denna tid var högvattenstånd. De lågo visserligen bland de övriga svanarna men förflyttade sig självständigt bland dem, simmande från den ena flokken till den andra o. s. v. Under det brådsnkande morgonbesöket skulle de förmodligen undgått upptäckt, om icke ett kort, gläfsande läte förrätt dem, medan de lågo bland de närmaste sångsvanarna.

Vid ett tillfälle lågo de båda mindre sångsvanarna snett emot varandra bland en del andra svanar och kurtiserade med halsarna en smula framsträckta och huvudena snett uppåtriktade. Halsarna syntes svälla och bli mycket tjocka. Samtidigt hördes ett avlägset läte, som tycktes komma från deras håll och liknade det av LÖNNBERG i Svenska Fåglar beskrivna kuttrandet.

Två fal

Då och då vid spontant utseende med handjur antag ligger i sake lättast iakttag fåglarna har (1888) givits den honliga f för det mots fjäderdräkt.

Bland fågl ciellt hos tar fågel, kalkon, vilken även f Bland vissa så liksom hos gö

Som envar hönsen, om av de yttre om smärre träda med sp haklappar. dock variera